

متن پرسش

بسمه تعالی سلام استاد عزیز چگونه است که در سیره رسول خدا ص گفته اند آن جناب نمازها را در وقت خود بجا می آوردند و نماز مغرب و عشا و ظهر و عصر اکثرا جدا میخواندند و البته گاهی نیز جمع میکردند و صاحب کتاب شبهای پیشاور هم به نقل از ابن عباس آورده که رسول خدا گاهی جمع میکردند و گاهی جدا میخواندند ولی ما شیعیان همیشه بصورت جمع میخوانیم حتی بزرگانمان در مساجد و.... به نظر شما این یک انحراف قابل تامل نیست و چرا بدست فراموشی سپرده شده چرا فقط یک صورتش را گرفته ایم اگر درست است چرا رسول خدا ص همیشه جمع بین صلاتین نمیکردند؟

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: سوال شما یک بحث تاریخی دارد و یک بحث اجتهادی، از جهت تاریخی این چنین نیست که بگوییم نبی مکرم غالبا نماز ظهر و عصر و نیز مغرب و عشاء را جدا جدا میخوانده اند و تنها در صورتی جمع میخوانده اند که عذری باشد همان طور که از روایات کتاب و سائل الشیعه، ج ۴ ص ۲۲۰ به بعد (ابواب المواقیت باب ۳۲) این مطلب استفاده می شود. همچنین نمی توان گفت کدام شکل غالبی بوده بلکه در برخی روایات آمده که امام صادق علیه السلام دستور داده اند که نماز مغرب و عشاء را به صورت جمع بخوان و در پایان فرموده اند «هكذا صلی رسول الله صلی الله علیه وآله» (وسائل الشیعه، ج ۴ ص ۲۲۵ - ابواب المواقیت، باب ۳۴). رسول الله این چنین نماز میخواندند. به هر حال این مطلب، مطلبی است که اگر می خواهید بایستی در موردش پژوهش کنید و به صرف آن چه در اذهان شایع شده اکتفا ننمایید. و اما از جهت بحث اجتهادی بایستی به نظر مراجع تقلید رجوع کرد و می بینیم که مثلا حضرت امام «رضوان الله علیه» در مورد وقت فضیلت نماز عصر می فرمایند «و إن لا یبعد ان یکون مبدؤها بعد مقدار اداء الظهر»؛ پس می بینیم که ایشان اتفاقا می فرمایند بعید نیست بگوییم مبدء فضیلت نماز عصر، پس از قرائت نماز ظهر در اول وقت است اگر چه ایشان وقت فضیلت عشاء را پس از زوال حُمره‌ی مغربیه می دانند. (تحریرالوسیله، کتاب الصلاة، مقدمات الصلاة، مسأله ۶) به هر حال می بینیم که مجتهدی مثل حضرت امام در مورد وقت فضیلت نماز عصر گرایش به این نظر دارند که دقیقا بعد از نماز ظهر در اول وقت باشد. همچنین نظر برخی محققین بر این است که سیره‌ی معصومین علیهم السلام بر جمع خواندن نمازها بوده به این خاطر که اولاً شعاری برای شیعه باشد و ثانیاً بیان کرده باشند که لزوم جدا خواندن نمازها، صرفا نسبتی ناروا به

سنت پیامبر بوده و بدعتی است که از طرف برخی به آن دامن زده شده است و در حقیقت ائمه «علیهم السلام» با جمع خواندن غالبی نمازها خواسته‌اند با این سنت ناروا مقابله کرده باشند. موفق باشید